

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาล
ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นางสาวชุตินา ปานดำ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

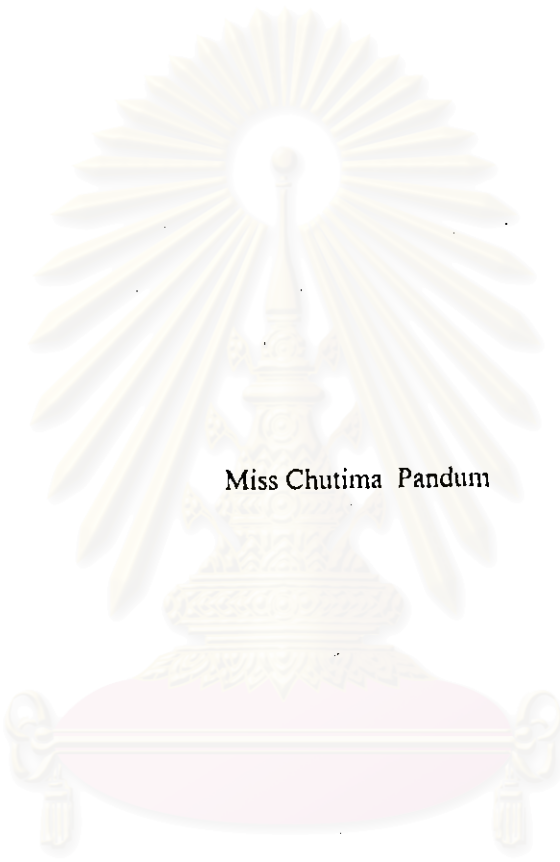
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-678-8

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR PROMOTING
INSTRUCTIONAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF PRESCHOOL TEACHERS
USING THE PARTICIPATORY LEARNING AND ACTION METHOD**

Miss Chutima Pandum

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education**

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

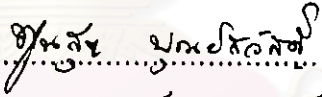
ISBN 974-333-678-8

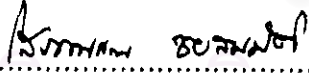
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียน
การสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
โดย นางสาวชุติมา ปานคำ
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรณ ชยสมบัติ

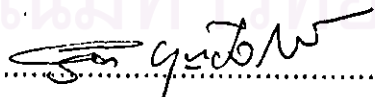
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนสุข นุณย์สวัสดิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรณ ชยสมบัติ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วีรสุดา นุณย์ไวโรจน์)

ชุดิมา ปานด้า : การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
การเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(A DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR PROMOTING INSTRUCTIONAL
PROBLEM SOLVING ABILITY OF PRESCHOOL TEACHERS USING
THE PARTICIPATORY LEARNING AND ACTION METHOD) อาจารย์ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณพรณ ชยสมบัติ, 251 หน้า, ISBN 974-333-678-8

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหการเรียน
การสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตัวอย่างประชากรคือ ครูอนุบาล
ในโรงเรียนกำจรวิทย์ จังหวัดลพบุรี จำนวน 8 คน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการพัฒนาครู โดยการจัดประสบการณ์ให้ครูเกิด
ความตระหนักในบทบาทและศักยภาพของตนและฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตาม
ความต้องการของตนเอง ประกอบด้วยแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา ผู้ใช้โปรแกรมฯ วิธีดำเนินการ สื่อและ
การประเมินการใช้โปรแกรมฯ ผู้ใช้โปรแกรมฯ คือ ครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ การดำเนินการมี 2 ขั้นตอน คือ
ขั้นเตรียมการ ได้แก่ นัดหมายวันเวลาและจัดเตรียมสถานที่ ขั้นจัดกิจกรรม ได้แก่ 1) ระบุปัญหาที่พบ 2) จัดลำดับ
ความสำคัญของปัญหา 3) วางแผนการแก้ปัญหา 4) ลงมือแก้ปัญหา 5) ติดตามผล และ 6) ประเมินผล สื่อของ
โปรแกรมฯประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรมฯ และสื่อพื้นฐานในการจัดกิจกรรมของโปรแกรมฯ

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ครูอนุบาลมีความสามารถในการ
การแก้ปัญหการเรียนการสอนสูงขึ้น เห็นได้จากเรื่องที่ครูเลือกมาแก้ปัญหา คือ "คนกำลังสอนแบบยึดเด็กเป็น
ศูนย์กลางหรือไม่ ถ้าไม่จะสอนอย่างไร" ซึ่งพบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกเกี่ยวกับปัญหา
การเรียนการสอน ดังนี้

1) ครูแต่ละคนมีความสามารถในการแก้ปัญหการเรียนการสอนสูงขึ้น และครูส่วนใหญ่ประเมิน
ว่าปัญหการเรียนการสอนของตนได้รับการแก้ไขแล้ว

2) ครูมีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอนร่วมกันที่สูงขึ้น
จากที่พบวก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ มีครูเพียงคนเดียวที่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาและทำตามคำพิง มาเป็น
ครูทุกคนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในการแก้ปัญหการเรียนการสอนที่พวกเขาประสบ

ภาควิชา.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา.....

ประถมนศึกษา

การศึกษานปฐมวัย

2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชืออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ชุดิมา ปานด้า

Prasanna Chaitanya

4083686327 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: INSTRUCTIONAL / PROBLEM SOLVING ABILITY / PRESCHOOL
TEACHERS / PARTICIPATORY LEARNING AND ACTION METHOD

CHUTIMA PANDUM : A DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR PROMOTING
INSTRUCTIONAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF PRESCHOOL TEACHERS
USING THE PARTICIPATORY LEARNING AND ACTION METHOD . THESIS
ADVISOR : ASST.PROF.SOPAPAN CHAYASOMBAT. 251 pp. ISBN 974-333-678-8

The purpose of this research was to develop a program for promoting instructional problem solving ability of preschool teachers using the participatory learning and action method. The subjects were 8 preschool teachers from Kumjornwit School, Changwat Lopburi.

The results of this research were as follows:

1. The program developed was a guide for teacher development. It provided the experience to help teachers becoming aware of their roles and potential, and learning how to solve problems together as a teamwork. The contents of the program consisted of approaches, objectives, instructional contents, users, procedures, media and program evaluation. The users of this program should be teachers, principals and supervisors. The procedure of this research was divided into 2 phases which were phase 1 preparation: make an appointment and prepare of the place and phase 2 providing activities: 1) indicate the problems 2) prioritise the problems 3) plan to solve problem 4) solve problems 5) find out the results and 6) evaluate the results. The program media consisted of a manual for program implementation and basic media of activities provision.

2. After the experiment, the problem solving ability of preschool teachers increased. The topic they chose for problem solving was "Are we using child-centered in our teaching? If not, how can we do it?" It was found that the teachers changed into a positive was follow:

1) Each teacher had developed problem solving ability on instruction. Most of them self-evaluated that their instructional problems had been solved.

2) All the teachers had changed their teamwork behaviour into working as a team to solve the instructional problems comparing to only one teacher did try to solve her instructional problem and did it alone before the experiment.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....
สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....
ปีการศึกษา.....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต.....ชุตินันท์ ปานง่า.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....Asst. Prof. Sopapan Chayasombat.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.ศรินทร วิหะสิรินันท์ ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ข้อคิด คำกำลังใจและความเป็นกัลยาณมิตรที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์และเป็นการปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณมาเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรรณ ชยสมบัติ ที่ให้ความกรุณาดูแลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ วรสุดา บุญยไวโรจน์ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์พิมพ์มาลี คำขำ รวมทั้งผู้บริหารและครูอนุบาลโรงเรียนกัจจวิทย์ทุกคนที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ การเปลี่ยนแปลงที่ดีของคุณครูเป็นความชื่นใจให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยเอาใจช่วย ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับเอียด นก ช้วน และรัตน์ ที่เป็นคู่คิด ร่วมทุกข์-สุขกับ ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ เรืออากาศตรีสันติ พงศ์อรพินท์ ที่เป็นกำลังใจสำคัญ เป็นพลังใจและให้ความเป็นเพื่อนที่ดีอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณพี่เดี่ยว พี่ม่า แก้ว กิ่ง และที่สำคัญที่สุด คือ ขอกราบขอบพระคุณ ยาย พ่อและแม่ สมาชิกทุกคนในบ้านที่ให้ความรัก ความห่วงใย รวมทั้งให้ "ชีวิต" ที่ดีแก่ผู้วิจัย

ชุตินา ปานคำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
คำจำกัดความ.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 การพัฒนาครูตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังครู.....	11
การเสริมสร้างพลังครู.....	19
ตอนที่ 2 วิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	21
ความหมายของวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม..	21
แนวคิดหลักการของวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ	
แบบมีส่วนร่วม.....	22
ขั้นตอนการดำเนินงานของวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ	
แบบมีส่วนร่วม.....	23
เทคนิควิธีของวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม...	24
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้วิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ	
แบบมีส่วนร่วม.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย.....	28
ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ระดับปฐมวัย	28
ตัวอย่างแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน.....	31
การจัดสภาพแวดล้อม.....	33
การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน.....	35
การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	37
การปกครองชั้นเรียน.....	39
การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	40
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู.....	42
งานวิจัยต่างประเทศ	42
งานวิจัยในประเทศ.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	49
การสร้างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	50
การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	52
การปรับปรุง โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	78
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียน.....	78
ตอนที่ 2 ผลของการใช้โปรแกรมฯ ที่มีต่อการแก้ปัญหาการเรียนการสอน เป็นรายบุคคลและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อแก้ปัญหา การเรียนการสอนของครู 8 คนเป็นรายบุคคล.....	88
ตอนที่ 3 สรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงของครูทั้งหมด	140
ตอนที่ 4 ข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและการปรับปรุง โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียน การสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม	146
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	166
สรุปผลการวิจัย.....	168
อภิปรายผล.....	169
ข้อเสนอแนะ.....	177
รายการอ้างอิง.....	179
ภาคผนวก.....	183
ภาคผนวก ก.....	184
ภาคผนวก ข.....	186
ภาคผนวก ค.....	189
ภาคผนวก ง.....	194
ภาคผนวก จ.....	198
ภาคผนวก ฉ	213
ประวัติผู้วิจัย.....	251

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาครู.....	15
2 แสดงบันทึกการเข้าเรียนเพื่อคัดเลือกคณะทำงาน.....	56
3 แสดงคุณสมบัติของคณะทำงาน	57
4 ช่วงเวลาที่เข้าสังเกตและสัมภาษณ์ครูอย่างไม่เป็นทางการ (ก่อนการทดลอง).....	58
5 ช่วงเวลาที่เข้าสังเกตและสัมภาษณ์ครูอย่างไม่เป็นทางการ (หลังการทดลอง)	69
6 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการใช้โปรแกรมส่งเสริม ความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาล ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	73
7 ข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและการปรับปรุง โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	147
8 แบบสรุปการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียน การสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม..	162

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

แนที่		หน้า
1	บริเวณภายในโรงเรียนกำจรวิทย์.....	81
2	ชุมชนบริเวณโรงเรียนกำจรวิทย์.....	87

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ	
1 ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	51
2 โครงสร้างการบริหารของโรงเรียนกำจรวิชย์.....	84

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย